

Találkozzon a tervezés a lakossági igényekkel

A városi zöldfelületek tervezése és kialakítása során már nemcsak a lakosság egészségét és jóllétét kell figyelembe venni, hanem alkalmazkodni kell az olyan újonnan felmerülő kihívásokhoz is, mint a dinamikus népességnövekedés és az éghajlatváltozás. A közelmúltban a Covid19-világjárvány példátlan egészségügyi hatásokkal járt, és több szempontból is befolyásolta az emberek életét, beleértve a közlekedési és a szabadidős szokásokat. Egy lengyel felmérésből kiderült, milyen zöldfelületeket igényelnek a városi lakosok.

A világjárvány alatt felerősödött az igény a városi zöldfelületekhez való hozzáférés és a természetben töltött kikapcsolódás iránt, és kimutatták, hogy azok mérhetően enyhítik a stresszes események, köztük a bezártság kedvezőtlen hatásait, javítják a mentális egészséget. Még a lakáson kívüli növényzet látványa is kedvezően hatott az emberek jóllétére, bár nem tudta teljes mértékben helyettesíteni a természetben eltöltött időt. A városi zöldfelületek tömeges látogatása azonban aggodalmakat vetett fel a biztonságos távolságok betartásával kapcsolatban. Adott városi zöldben (parkban, játszótéren stb.) az emberek biztonságérzetét olyan tényezők befolyásolták, mint a növényzet sűrűsége vagy a fásítás mértéke. A világjárvány következtében átalakulóban vannak a városi zöldfelületek; például szélesebb sugárutakat vagy új parkokat hoztak létre, tehát úgy tűnik, a Covid19 hosszú távon befolyásolja a zöldfelületek tervezését, kialakítását, különösen a városokban.

Egy lengyel tanulmányban azt vizsgálták, hogy a varsói lakosság milyen típusú és rendeltetésű városi zöldfelületeket részesít előnyben, mi nyújt számukra biztonságos, kényelmes kikapcsolódást. A tanulmányban azt is feltárták, hogy a személyes jellemzők hogyan kapcsolódnak ezekhez a lehetőségekhez. Végül soron a szerzők célja az volt, hogy ajánlásokat fogalmazzanak meg a városi zöldfelületek olyan irányú átalakítására vonatkozóan, amelyek kezelik a járvány utáni kihívásokat, miközben figyelembe veszik a lakosok igényeit.

Mennyire zavar a tömeg?

A felmérésben részt vevőknek fotómontázsok alapján kellett értékelni kilencféle városi zöldfelületet. Az eredmények azt mutatták, hogy az ember alkotta

építmények legnagyobb arányát ábrázoló tájképek, azaz a városi utcák és a többlakásos lakóövezetek voltak szignifikánsan kevésbé vonzóak. Meglepő módon a külvárosi területeket a természetes zöldterületekhez hasonlóan értékelték a válaszadók. A természetes ökoszisztémák, például a városszéli lombhullató vagy fenyőerdők és a parkok vagy egyéb telepített zöldfelületek megítélése között nem volt nagy különbség.

változtatta meg, ha több felhasználó jelent meg, így távolságtartó intézkedésekre elsősorban az erdők és külvárosi zöldterületek esetén van szükség.

Vélt és valós komfortérzet

A felmérés szerint a feltöltődés helyszínének kiválasztásakor a zöldfelületek – mind a művelt, mind a vadon élő nö-

Varsói zöldfelület

A zsúfoltságot azonban a legtöbb fotómontázon a rekreációs kényelmet jelentősen csökkentő tényezőnek vélték.

A zöldfelület-típusokat háromféleképpen mutatták be a fotómontázon: emberek nélküli, és egy-két járókelőt, illetve két-három járókelőt megörökítő képet kellett értékelni a résztvevőknek. Az emberek megjelenése általánosan rontotta az értékelést. A külvárosi területek és a városszéli erdőterületek esetében az ember nélküli, a közepes és a nagyszámú ember között szignifikánsan romlott a komfortérzet, míg a városi utcát és a városszéli füves növényzetet ábrázoló képeknél csak a nagyszámú ember jelenléte miatt adtak rosszabb pontszámot. A parkok, városi utcák és lakóövezetek megítélését tehát nem

vényzet – nagysága esik legnagyobb súllyal a latba, ezt követte az épületek láthatósága (ami negatívan befolyásolta a pontozást, de fontos volt az értékelésben). Egyéb tényezők, például az útról való szabad letérés lehetősége vagy az útvonalon tartózkodók száma a válaszadók önbevallása szerint lényegesen kevésbé fontos. Ugyanakkor eltérés mutatkozott a preferált képek és a megadott preferenciák között a tekintetben, hogy az emberek jelenléte miként befolyásolja a rekreációs kényelmet – a válaszadók mindig azokat a helyszíneket értékelték a legkedvezőbbnek, ahol nincs ember, vagy csak kevesen vannak jelen, de azt állították, hogy ez a tényező nem fontos az értékelésükben. Valamennyi táj esetében szívesebben választották azokat a helye-

FOTO: PIXABAY

ket, ahol nincsenek más látogatók. Ez a különbség arra utal, hogy a tényleges válaszások és a kinyilvánított preferenciák nagymértékben eltérhetnek egymástól. Bár a lakosok a koronavírussal szembeni alacsony szorongásról nyilatkoztak, a konkrét válaszaikból az tűnt ki, hogy inkább kerültek a társas interakciókat.

Másként látják

Arról is megkérdezték a lakosokat, hogy milyen változásokat látnának szívesen a városi zöldfelületeken. A válaszadók által leginkább vágyott négy változás a több növényzet, a több burkolt út, a több, 1-3 személy számára elkülönített hely a parkban, valamint általában a kevesebb út a zöld közterületeken. A válaszadók jelezték azt is, hogy a városi zöldfelületeket a távolságtartás lehetőségéhez kell igazítani, különböző típusú burkolatok használatával, illetve az utak minőségének és mennyiségének növelésével. Fontosnak tartják a lakóhelyükhöz közeli, még ha kisméretű zöldfelületek kialakítását is. Új parkok létrehozásakor pedig több kisebb méretű terület részesítettek előnyben a nagyobb méretű, de kevesebb tereptárggyal rendelkező területtel szemben.

A legkevésbé fontosnak azt vélik a válaszadók, hogy az egyes zöldfelület-típusokat a lakosság egy kiválasztott csoportjának – például idősek – igényeihez igazítsák. Bármilyen korlátozó intézkedés, a térbeni távolságtartás, az idősek elszigetelése vagy a létszámra vonatkozó belépési korlátozások bevezetése nem találkoztak társadalmi jóváhagyással (a szabadság és a korlátlan szabadidő a legfontosabb értékek). Az alkalmazkodással kapcsolatos preferenciák azonban erősen függtek a társadalmi-gazdasági háttértől és a személyes jellemzőktől. A Covid19 és más, levegőben terjedő betegségek terjedésével kapcsolatos félelem és szorongás eltérően nyilvánul meg az emberekben. Például a zöldfelületeken az utak szélességének növelését elsősorban a válaszadók azon csoportja támogatta, akik jobban félnek a Covid19-től. Ugyanakkor a kisvárosi lakosok és mindazok, akik a zsúfolt helyek elkerülését vallották, nem tartották szükségesnek az utak szélesítését.

A válaszokból két alapvető, a városi zöldfelületek átalakításával kapcsolatos megközelítés rajzolódik ki. Az első csoport a világvárvány következményei miatti általános aggodalomról számol be,

míg a második csoport „aggodalma” a többi ember elkerülésében nyilvánul meg. Tehát ez utóbbi csoport a kapcsolatot kerülő és távolságtartó emberekre utal, akiknek a Covid19-hez való hozzáállása a cselekedeteikben tükröződik. Míg az emberek első csoportja csak a félelmeiről nyilatkozik, addig az utóbbiak hozzáállása aktív döntéseikben fejeződik ki. Az aggodalmuknak hangot adók a zöldfelületek átalakítására javasolt intézkedéseket alulértékelték, és kevésbé helyeselték azok megvalósítását. Ez az intézkedési javaslatok szintjén a kisebb, intim rekreációs terek kialakítását, a több útvonal és szélesebb utak építését, valamint az új zöldterületek kialakítását jelenti. Azok az emberek, akik aggodalmaikra a társadalmi kapcsolatok elkerülésével válaszoltak, mindig támogatták az olyan beavatkozásokat, mint a lakóhelyükhöz közeli több zöldterület kialakítása, az ösvények kiszélesítése, valamint több új, kisméretű zöldterület létrehozása.

Volt egy olyan csoport is, akik jelezték, hogy fontos számukra a természettel való kapcsolat, és véleményük szerint szükség van a városban is a „vadonra”. A válaszadók más csoportjaival szemben ez a csoport támogatta továbbá a látogatói létszámkorlátozást és a veszélyeztetettebb csoportok elkülönítését. Ugyanakkor nem részesítették előnyben a városi zöldfelületek infrastruktúrájának megváltoztatását, ami megkönnyítené a társadalmi távolságtartást.

Többet és kisebbet

Érdekes annak feltárása is, hogy milyen személyes jellemzők voltak a legfontosabbak a zöldfelületek változtatásának támogatásában. A legmagasabb pontszámot kapott változtatás – a zöldfelület általános növelése – kevésbé kötődött a lakosok valamely konkrét jellemzőjéhez, eltekintve attól, hogy a magukat természetkedvelőnek valló válaszadók különösen támogatták. A másokkal való interakciókat kerülők keresték leginkább a lakóhelyükhöz közeli, könnyen megközelíthető zöldfelületeket. Ezek a szempontok a nagyvárosokban a középkorú és idősebb lakosok körében a legerősebbek, ők a telepített zöldfelületeket részesítették előnyben a városszéli erdős-füves, természetközeli területekkel szemben. Azok a lakosok, akik aggódnak a járvány miatt, azonban megelőző intézkedéseket nem tesznek, nem tartották jó

ötletnek az ösvények kiszélesítését. A kis létszámú csoport befogadására alkalmas zöld pihenőhelyek létrehozását pedig nem támogatták azok, akik tartottak a Covid19-től, de nem zárkóztak el az interakcióktól. Akik az intím terek vagy kis létszám befogadására alkalmas „zöld” helyszínek létrehozását ösztönzik, a sűrűbb növényzetet is előnyben részesítik.

A városi zöldfelületek látogatásával kapcsolatosan azonosított viselkedési minták és azok Covid19-hez fűződő viszonya alapján megállapítható, hogy egyeseket leginkább a vírustól való félelem vezérelt, és lemondtak a további utazásokról, miközben a lakóhelyükhöz közeli zöldterületeket látogattak. Ez a tény rávilágított arra, milyen fontos, hogy legyenek ilyenek. A parkokat a világvárvány előtt is gyakran látogató emberek egy másik csoportja további utakat vállalt gyalog, kerékpárral és autóval távolabbi helyekre, akár a városon kívülre is, noha korábban a közeli területeket választották, és nem zavarta őket a tömeg. Ez a csoport nem mutatott az átlagosnál nagyobb félelmet a Covid19-től, és nem ösztönözte különösebben a változtatási javaslatokat sem. Ami fontos volt számukra, az a vadon élő növényzet a városi zöldterületeken is, amely lehetővé teszi a természettel való szorosabb kapcsolat érzetét.

A zöldítés új formái

Az elvárásoknak való megfelelés érdekében a városi zöldfelületeken lehetőleg gondozott növényzet és természetes növénytakaróval fedett rész is legyen. Általánosságban a városi polgárok a „rendezett” természetet kedvelik, azonban növekvő elfogadottságot mutatnak a zöldítés új formái, például a zöld villamosvágányok, a meglévő gyepek energianövényekkel való helyettesítése vagy a művelés szándékolt elhagyása iránt. A környezeti igazságosság szemléletének növekvő népszerűségére tekintettel – amely szerint minden polgárnak, különösen a legkiszolgáltatottabb csoportoknak, egyformán részesülniük kell a természet és az általa nyújtott ökoszisztéma-szolgáltatások előnyeiből – a jövőbeli tervezési döntéseknél figyelembe kell venni, hogy a természetbe menekülésre alkalmas nagy zöldterületekre ugyanúgy szükség van, mint a kisebb, a lakhelytől rövid sétával elérhető parkokra és kertekre.

(Forrás: www.sciencedirect.com)

ÓÉ